

دانشگاه علامه طباطبائی

دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی

پایان نامه کارشناسی ارشد آموزش پیش دبستانی

عنوان

تاثیر نمایش خلاق بر رشد اجتماعی کودکان ۵-۶ سال دوره آمادگی شهر

تهران

استاد راهنما:

دکتر احمد برجعلی

استاد مشاور:

دکتر فرخنده مفیدی

پژوهشگر:

مرضیه عسکری

تقدیم به

پدر مهربانم و

مادر عزیزم

خدای رابی شاکرم که از روی کرم پدر و مادری فداکار نصیبم ساخته تا در سایه

درخت پر بار وجودشان بیایم و از ریشه آنها شاخ و برگ بگیرم و از سایه وجودشان

در راه کسب علم و دانش تلاش نمایم.

والدینی که بودنشان تاج افتخاری است بر سرم

آموزگاری که برایم زندگی؛ بودن و انسان بودن را معنا کردند

تشکر و قدردانی

از استاد با کمالات و شایسته؛ جناب آقای دکتر برجعلی که در کمال سعه صدر، با حسن خلق و فروتنی، از هیچ کمکی در این عرصه بر من دریغ نمودند و زحمت راهنمایی این رساله را بر عهده گرفتند؛ از استاد صبور، سرکار خانم دکتر مفیدی، که زحمت مشاوره این رساله را در حالی متقبل شدند که بدون مساعدت ایشان، این پروژه به نتیجه مطلوب نمی رسید؛ و از استاد فرزانه و دلسوز؛ جناب آقای دکتر اسدزاده که زحمت داوری این رساله را متقبل شدند، کمال تشکر و قدردانی را دارم.

چکیده:

هدف از این پژوهش تعیین اثربخشی نمایش خلاق بر رشد مهارت‌های اجتماعی کودکان پیش دبستانی است. این پژوهش نیمه آزمایشی از نوع پیش آزمون-پس آزمون با گروه کنترل و مرحله پی گیری است، که با استفاده از روش نمونه گیری چندمرحله‌ای از کودکان ۵-۶ ساله از مناطق ۲۲ گانه تهران انتخاب و به طور تصادفی به ۲ گروه مداخله (۱۵ نفر) و کنترل (۱۵ نفر) تقسیم شدند. گروه مداخله طی ۸ جلسه (هر جلسه یک ساعت) در فعالیتهای نمایش خلاق شرکت داده شد. جهت تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و آمار استنباطی (آزمون کو واریانس و آزمون همبسته) استفاده شد و مهارت اجتماعی دو گروه با استفاده از مقیاس رشد اجتماعی گرشام و الیوت (۱۹۹۰) به صورت دو گروه پیش آزمون-پس آزمون و پی گیری (بعدها) گذشت ۲ ماه از مداخله گری) اندازه گیری شد و نتایج پژوهش نشان داد که:

-مهارت‌های اجتماعی کودکانی که نمایش خلاق اجرا کرده اند به طور معناداری بیشتر از مهارت‌های اجتماعی کودکانی است که تحت اجرای نمایش خلاق قرار نگرفته اند.

-نمایش خلاق بر رشد مهارت‌های اجتماعی در طول زمان از پایداری مناسبی برخوردار است.

واژگان کلیدی: نمایش خلاق، مهارت اجتماعی، کودکان پیش دبستانی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول
۱	کلیات تحقیق
۲	مقدمه
۳	بیان مسأله
۶	اهمیت و ضرورت پژوهش
۸	اهداف پژوهش
۸	نام گذاری متغیرها:
۸	تعاریف مفاهیم:
۱۱	فصل دوم
۱۱	مبانی نظری و ادبیات تحقیق
۱۳	ضرورت یادگیری مهارت‌های اجتماعی:
۱۵	تعریف مهارت‌های اجتماعی:
۱۹	مفهوم رشد اجتماعی:
۲۰	خصوصیات رشد اجتماعی کودکان پیش دبستانی:
۲۱	اجتماعی شدن:
۲۲	مهارت‌های اجتماعی:
۲۳	اجتماعی شدن در گستره نظریه‌های تحول روانی:
۲۳	نظریه روان تحلیل گری فروید:
۲۴	نظریه تحول روانی، اجتماعی اریکسون:
۲۵	نظریه تحول اخلاقی کلبرگ:

۲۶ نظریه شناختی، اجتماعی بندورا:
۲۷ رشد اجتماعی کودکان:
۲۸ کودکان چگونه اجتماعی می‌شوند؟
۳۰ فرآیند آموزش مهارت‌های اجتماعی:
۳۴ در آموزش مهارت‌های اجتماعی می‌توان از روش‌های زیر استفاده کرد:
۳۵ آموزش مهارت‌های اجتماعی به کودکان:
۳۵ عوامل انتخاب مهارت‌های اجتماعی:
۳۶ عوامل عاطفی:
۳۷ عوامل شناختی:
۳۸ عوامل رفتاری:
۳۸ نمایش خلاق
۳۹ تعریف نمایش خلاق:
۴۰ مشخصات نمایش خلاق:
۴۰ تاریخچه
۴۲ طرح نمایش خلاق:
۴۵ تأثیر یا نمایش خلاق:
۴۶ هدف نمایش خلاق:
۴۷ نسبت خلاقیت با نمایش خلاق:
۴۹ پیشینه خارجی:
۵۱ پیشینه داخلی:
۵۳ جمع بندی نتایج تحقیقات انجام شده در داخل و خارج از ایران
۵۴ فصل سوم
۵۴ روش شناسی تحقیق

۵۵ جامعه مورد پژوهش
۵۵ روش نمونه گیری:
۵۶ ابزار اندازه گیری
۵۷ روایی و پایایی ابزار پژوهش:
۵۷ روایی ابزار پژوهش:
۵۷ پایایی ابزار پژوهش:
۵۸ روش های جمع آوری دادهها:
۵۸ روش اجرای پژوهش:
۵۹ مواد آموزشی مورد استفاده در این پژوهش:
۶۰ روش تحلیل یافته ها:
۶۱ فصل چهارم
۶۱ تجزیه و تحلیل داده ها
۶۲ ۲-۴ توصیف آماری متغیرها و شاخص ها در گروه ها
۶۳ ۲-۴-۱ همکاری
۶۴ ۲-۲-۴ قاطعیت
۶۵ ۳-۲-۴ خویشن داری
۶۶ ۳-۴ تحلیل آماری فرضیات پژوهش
۶۶ ۱-۳-۴ استقلال مشاهدات
۶۷ ۲-۳-۴ آزمون کولموگروف اسمیرنوف تک نمونه ای (آزمون نرمال بودن داده ها)
۶۸ ۳-۳-۴ همگنی واریانس ها
۶۸ ۴-۳-۴ همگنی شیب های رگرسیون
۷۳ ۵-۳-۴ فرضیه اول
۷۴ ۶-۳-۴ فرضیه دوم

فصل پنجم	۷۵
بحث و نتیجه گیری	۷۵
خلاصه:	۷۶
بحث پیرامون فرضیه‌های پژوهش:	۷۶
بررسی فرضیه دوم پژوهش:	۷۸
بحث و نتیجه گیری:	۷۸
محدودیت‌های پژوهش:	۷۹
پیشنهاد‌های کاربردی:	۷۹
پیشنهاد‌های پژوهشی:	۸۰
منابع	۸۱
پیوست‌ها	۸۴

فهرست جداول

صفحه

عنوان

-
- جدول شماره ۱-۴: اطلاعات توصیفی میزان همکاری به تفکیک مرحله سنجش در گروه‌ها ۶۳
- جدول ۲-۴: اطلاعات توصیفی قاطعیت به تفکیک مرحله سنجش در گروه‌ها ۶۴
- جدول شماره ۳-۴: اطلاعات توصیفی خویشتن داری به تفکیک مرحله سنجش در گروه‌ها ۶۵
- جدول شماره ۴-۴: آزمون کولمو اسمیرنوف تک نمونه‌ای ۶۷
- جدول شماره ۴-۵: آزمون F لوین برای بررسی همگنی واریانس‌ها در گروه کنترل و آزمایش ۶۸
- جدول شماره ۴-۶: آزمون تحلیل واریانس برای بررسی یکسانی ضرایب رگرسیون در متغیر همکاری ۶۹
- جدول شماره ۴-۷: آزمون تحلیل واریانس برای بررسی یکسانی ضرایب رگرسیون در قاطعیت ۷۰
- جدول شماره ۴-۸: آزمون تحلیل واریانس برای بررسی یکسانی ضرایب رگرسیون در خویشتن داری ۷۱
- جدول شماره ۴-۹: آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیری نمرات پس آزمون ابعاد مهارت اجتماعی در دو گروه ۷۲
- جدول شماره ۴-۱۰: آزمون تحلیل کوواریانس یک راهه در متن تحلیل کوواریانس چند متغیری ۷۳
- جدول شماره ۴-۱۱: مقایسه میانگین‌های مراحل پس آزمون و پیگیری ۷۴

فصل اول

کلیات تحقیق

مقدمه

آموزش و پرورش در دوره ی پیش از دبستان به عنوان بخشی از مراحل رشد فرد از اهمیت بسیاری برخوردار است و باید گفت از مهمترین مراحل رشد شخصیت انسان محسوب می شود و هرگونه پیشرفت در رشد و تکامل کودک، متأثر از آموزه های دوران اولیه کودک می باشد. با توجه به اینکه در سالهای اولیه، آموزش غیر مستقیم بر آموزش مستقیم الویت دارد و با توجه به گرایش و علاقه بچه ها به قصه و داستان، چنانچه از داستان به عنوان یک وسیله آموزشی استفاده شود، کودکان مهارتهای مورد نظر را از طریق داستان خواهند آموخت و داستان یادگیری را برای کودکان لذت بخش خواهد ساخت.

بعد از خانواده، مراکز پیش از دبستان دومین محیطی هستند که کودکان سالهای مهم زندگی را در آنجا سپری می کند. لذا، مراکز پیش دبستانی باید مکانهایی باشد که امنیت عاطفی و حمایتی کودک را تأمین کرده و فرصتهای بیشتری را برای تکامل کودک فراهم سازند بدین منظور این مراکز برنامه هایی را جهت رشد همه جانبه ی کودک تهیه و تدوین نموده اند به گونه ای که حتی محرومیت های ناشی از کمبودهای محیط خانه را جبران می کنند.

این برنامه ها شامل: فعالیتهای قصه گویی و داستان سازی، بحث و گفتگوهای آزاد و سازمان یافته، سرودها و اشعار، بازی با شن، کار دستی، نمایش خلاق و بازی های نمایشی و نقاشی و گردش علمی می باشد که پاسخ گوی نیازهای کودکان و اهداف دوران پیش از دبستان می باشد. نمایش با ایجاد موقعیتی که در آن کودک قادر به ابراز دغدغه های ذهنی خود بشود، به سلامت روانی کودک مدد می رساند، نیروی تخیل و تفکر انتزاعی را تقویت می کند، او را در ابراز آسوده و بی

دغدغه یاری می‌دهد و قادر می‌سازد تا به رابطه‌ی مؤثر و فعال با جهان پیرامون دست یابد. (شفیع‌ی، ۱۳۷۹، ص ۲۸-۲۹)

هدف اکثر نمایش‌ها رشد عاطفی، عقلی، اجتماعی کودکان و اعتلاء قدرت خلاقه‌ی آنها و پرورش انسان‌های مستعد و مثبت و سازنده برای جامعه است. نقش آفرینی کودکان باعث پرورش مهارت‌های اجتماعی در آنان و آشنایی با قواعد و قوانین اجتماعی، حقوق فردی و اجتماعی، رفتارهای جامعه‌پسند و می‌گردد و باعث می‌شود که کودکان به راحتی بتوانند عواطف و عقاید خود را بیان کنند و راه‌های مثبتی برای تخلیه و بروز عواطف بیابند و خودپنداری مثبت در آنان تقویت گشته و در نهایت موجب تسلط و اعتماد به نفس در آنان گردد.

فعالیت‌های نمایشی برای همه‌ی کودکان چه کودکان سالم و چه کودکانی که مشکلات هیجانی و رفتاری دارند بسیار مؤثر است و نقش درمانی را ایفا می‌کند. به دلیل وجود همین جنبه‌های آموزش و پرورش است که دانشمندان علم تعلیم و تربیت بهره‌گیری از این هنر را در جهت رشد و اعتلای توانمندی‌های گوناگون کودکان، نوجوانان و جوانان چه به هنگام آموزش‌های پیش دبستانی و چه دوره‌های پس از آن بسیار سازنده و پر بار می‌دانند و آموزش جدی و علمی آن را توصیه می‌کنند. (شفیع‌ی، ۱۳۷۹)

بیان مسأله

کودکی اولین و مهمترین دوره زندگی آدمی است، در این دوره کودک برای نخستین بار با طبیعت رابطه برقرار می‌کند، روابط اجتماعی خود را بنا می‌نهد و به مفهومی از خود دست می‌یابد. کودک در این دوره و در خلال روابط اجتماعی نسبت به اجتماع و مهارت‌های اجتماعی آمادگی کسب می‌کنند و نیز دوران اولیه کودک‌کی زمان بسیار غنی برای یادگیری اجتماعی است. این دوران

سرآغاز شکل گیری های بسیاری است که در مسیر پرورش مهارت های اجتماعی و ارتباطات باید کسب گردند این حقیقتی است که مهارت های اجتماعی برای سازش و ارتباط در دبستان کنونی بسیار ضروری می باشد. (مفیدی، ۱۳۸۳)

متأسفانه مدارس امروز، توجه خود را بیشتر به انتقال اطلاعات و حقایق علمی معطوف کرده و از تربیت انسان های متفکر و خلاق فاصله گرفته اند. هر چند انسان با توانایی نوآوری زاده می شود اما شکوفایی آن نیازمند پرورش آن است. (تورنس^۱، ۱۹۹۰) امروزه به دلیل انفجار دانش به نظر می رسد راه مناسب و بهتر آن باشد که دانش آموزان به جای انباشت اطلاعات، خلاق بار بیایند. (مقصودی، ۱۳۸۶)

یک برنامه ی مناسب در دوره ی پیش از دبستان، تجاربی محرک برای رشد ذهنی، زبان، جسمی، اجتماعی و عاطفی کودکان فراهم می آورد. اگر این نوع برنامه ها به گونه ی مؤثری سازمان داده شوند می توانند محرومیت ناشی از کمبودهای محیط خانه را جبران کنند و کودک را در ساختن مبنای قوی برای سهولت رشد و بارور کردن استعداد های کاملی یاری کنند. (مفیدی، ۱۳۸۰ ص ۲۲). نمایش خلاق از جمله این برنامه ها است که بر رویکرد بازی و فعالیت استوار گردیده و تمامی اهداف رفتاری مربوط به رشد عاطفی - اجتماعی کودک را در بر می گیرد. همچنین فعالیتی است که مورد علاقه و لذت کودکان بوده و به راحتی می توان بسیاری از مسائل را در قالب این فعالیت به بچه آموزش داده و کمبودها و محرومیت های رشدی کودکان را جبران نمود.

اجتماعی شدن جریانی است که در آن هنجارها، مهارتها، انگیزه ها و طرز تلقی ها و مهارت های فرد شکل می گیرد تا ایفای نقش کنونی و آتی او در جامعه مناسب و مطلوب شناخته شود. این جریان

¹. Torance

از همان لحظه اول تولد در کودک که وی را لباس می‌پوشند و به گهواره می‌گذارند و یا در مقابل گریه او واکنش معینی را نشان می‌دهند آغاز می‌شود و در آن برخی از افراد و گروه‌ها به ویژه پدر و مادر و خواهر و برادر و معلم و مربیان نقش کلیدی دارند. (کارتلیج، میلبرن، ترجمه نظری نژاد، ۱۳۶۹)^۱

انسان وقتی از نظر اجتماعی رشد یافته محسوب می‌شود که قادر باشد با دیگران و محیط پیرامون خود سازگاری داشته باشد. رفتار اجتماعی مناسب به صورت طبیعی حاصل نمی‌شود بلکه قواعدی دارد که باید آموخته شود و مرتباً تکرار و تمرین گردد و در همین راستا می‌توان جهت ارتقای مهارت اجتماعی کودکان از برنامه‌های قصه‌گویی بهره‌های بیشتر برد.

قصه‌ها می‌توانند از نظر تربیت اجتماعی، عاطفی و اخلاقی مؤثر واقع شوند و بسیاری از مقررات و هنجارهای اجتماعی و دستورالعمل‌های زندگی را منتقل نمایند و چگونگی روبه‌رو شدن با مشکلات و حل آنها و بسیاری از الگوهای رفتاری در گروه‌ها و طبقه‌های مختلف اجتماعی و سنی را در داستانها بیان می‌کنند.

مهارت‌های کلامی آموخته شده در داستانها می‌توانند توانایی کودکان را برای حل و فصل تعارض بین فردی به صورت آرام و توأم با بحث و گفتگو را فردی سازند. (آشتیانی ۱۳۷۱)

نمایش خلاق و انمودی از بازی است. یک تجربه است که با دقت طراحی شده این فعالیت نمایشی بوسیله خود کودکان مورد بحث قرار می‌گیرد و به وسیله خود آنها طراحی و ارزیابی می‌شود.

^۱.Kartleij & Milbern

نمایش خلاق مانند فعالیت‌های نمایشی یا دراماتیک نیست، در نمایش خلاق بازی کودکان عنصر اصلی است و یکی از عوامل اجرای بازی نمایشی یک فعالیت خلق الساعه سازمان یافته و آزاد است. در نمایش خلاق تأکید در انجام دادن است و کسی به فکر حاصل کار نیست، شخصیت‌ها به خودی خود شکل می‌گیرند و عمق و بینش آنچنان ندارند، معمولاً نمایش خلاق در ذات و طبیعت کودکان نهفته است البته شدت و ضعف دارد و در دوره‌های ابتدای و پیش دبستانی به راحتی به کار گرفته می‌شود.

در این برنامه، با هدایت معلم، داستانی برای کودکان مطرح می‌شود و کودکان بدون هیچ دستورالعملی به صورت فی البداهه داستان را به صورت نمایش اجرا می‌کنند و هدف این است که کودکان به انسان‌هایی خلاق و صاحب مهارت اجتماعی تبدیل شوند.

بنابراین این پژوهش کوششی است در پاسخ به این سوال است که: آیا اجرای نمایش خلاق بر رشد مهارت اجتماعی کودکان دوره ی آمادگی تأثیر دارد.

اهمیت و ضرورت پژوهش

دوران کودکی، دوران بسیار حساس و مهمی از زندگی فرد می‌باشد چرا که شالوده و زیربنای شخصیت کودک در این دوران پی ریزی می‌شود و چه بهتر که برای دستیابی به شخصیتی متعادل و سالم از برنامه‌ای جامع و کامل در این زمینه استفاده نمود. این برنامه که همان برنامه ی آموزش و پرورش در دوره پیش از دبستان می‌باشد که قبل از ورود به مدرسه است با در نظر گرفتن سن و سطح رشد کودکان پی ریزی شده است و برنامه‌ای است که محیط بازی محرکی را برای رشد هوشی، کلامی، عاطفی، اجتماعی و جمعی کودک فراهم می‌آورد و به طور کلی هدف چنین برنامه‌ای، پرورش و رشد همه جانبه کودک می‌باشد.

یکی از اهداف مهم این دوران رشد اجتماعی کودکان است. بدین جهت برای دستیابی به چنین هدف مهم از شیوه‌ها و روش‌های متناسب با علائق و خلق و خوی کودکان استفاده می‌کنند. که کودک به راحتی بتواند عقاید و احساسات خود را بیان کنند و نیازهای فردی تواناییها و استعدادهای او را تقویت نماید و به ایجاد روابط اجتماعی مطلوب بینجامد و در نهایت باید گفت این شیوه همان روش بازی و فعالیت می‌باشد. از جمله بازیها و فعالیتهای مورد علاقه کودکان باید گفت این بازی‌های نمایشی و نمایش خلاق می‌باشد که به طور غیررسمی و آزادانه توسط کودکان اجرا می‌گردد از این رو یادگیری بسیاری از مطالب از این طریق بسیار پایدارتر و مؤثرتر خواهد بود. به عبارت دیگر نمایش خلاق یک فعالیت بسیار با ارزش برای کودکان است زیرا تخیل را تقویت می‌کند تفکر مستقل را پرورش می‌دهد، فرصتهایی برای مشارکت فراهم می‌آورد، عواطف را تخلیه می‌کند، آگاهی‌های ویژه‌های را شکل می‌دهد، رشد کلامی را بهبود می‌بخشد و نوعی سرگرمی و تفریح فراهم می‌آورد. (مفیدی، ۱۳۸۰، ص ۱۶۲)

بازی تخیلی - نمایشی در رشد کودک کارکردهای بسیاری دارد، مهارتهای اجتماعی، الگوهای کنشی متقابل مؤثر و نقش‌ها و قواعد اجتماعی کودک را وادار به تفکر و در ضمن آزمون و تمرین می‌کند. علاوه بر این همه ی همکاری و توانش در نقش بازی کردن تقویت می‌شود، مهارتهای ارتباطی پیشرفت می‌کند. نقشهای دوجانبه به نحو واقع گرایانه‌ای به یکدیگر مربوط می‌شود. به طور خلاصه بازی اجتماعی تمرین لذتبخش و خودآگاهانه در ارتباط دوطرفه است و به کودکان امکان می‌دهد الگوهای کنش متقابل اجتماعی را که به ندرت در زندگی واقعی تجربه می‌کنند کاوش می‌کنند. (ماسن^۱ و دیگران، ۱۳۸۰).

¹ Masen

اهداف پژوهش

۱- تعیین اثر نمایش خلاق در برنامه‌های کودکان پیش دبستانی بر رشد مهارت‌های اجتماعی آنان.

۲- تعیین اثر پایداری نمایش خلاق بر رشد مهارت‌های اجتماعی کودکان دوره ی آمادگی.

فرضیه‌های پژوهش

۱- فعالیتهای نمایش خلاق در برنامه‌های کودکان پیش دبستانی بر رشد مهارت‌های اجتماعی آنان تأثیر دارد.

۲- اجرای نمایش خلاق بر رشد مهارت اجتماعی کودکان دوره آمادگی در طول زمان از پایداری مناسب برخوردار است.

نام گذاری متغیرها:

متغیر مستقل: اجرای داستان‌ها در قالب نمایش خلاق

متغیر وابسته: مهارت‌های اجتماعی

متغیر کنترل: کودکان ۵-۶ آمادگی، شهر تهران

متغیر مداخله گر: وضعیت اقتصادی-اجتماعی-فرهنگی، هوش، جنسیت

تعاریف مفاهیم:

تعاریف نظری:

نمایش خلاق: فعالیتهای غیر قراردادی که در آن فرد تحت هدایت راهنما به بیان شخصیت

وجودی خویش از طریق نمایش می‌پردازد را نمایش خلاق گویند. (چمبرز^۱، ۲۰۰۴)

¹.Chamberz

مهارت‌های اجتماعی: مهارت اجتماعی عبارت است از رفتارهای معین و آموخته شده ای که افراد روابط میان فردی خود برای کسب تقویت‌های محیطی یا حفظ آنها انجام می‌دهند. (فرمینی، ۱۳۷۸)

اجتماعی شدن: فرایندی است که از طریق کودکان رفتارها، مهارتها، انگیزه‌ها، ارزشها، اعتقادات و استانداردهایی را که مناسب و مطلوب است را می‌آموزند. (ماسن^۱، ۱۳۸۰)

کودکان پیش دبستانی: با توجه به خصوصیات رشد و یادگیری، کودکان این دوره سنی در کشورهای مختلف به گونه‌ای متفاوتی طبقه بندی می‌شوند. نمونه‌ای از طبقه بندی که متداول ترین طبقه بندی برای کودکان از تولد تا شش ماهگی است و در کشور ما نیز به همین صورت است در جدول زیر آمده است.

طبقه بندی کودکان از تولد تا ۶ سالگی	
از تولد تا ۱۸ ماهگی	کودکان شیرخوار
از ۱۸ ماهگی تا ۲ سالگی	کودکان پویا
۳ تا ۴ سالگی	کودکان نوباوه
۴ تا ۶ سالگی	پیش دبستانی (آمادگی)

(مفیدی، ۱۳۸۳)

¹ Masen

تعاریف عملیاتی:

نمایش خلاق: در این پژوهش برای گروه آزمایش طی ۱۰ جلسه هر جلسه ۱ ساعت به مدت ۲ ماه داستان‌های گزینش شده و منتخب توسط کانون پرورش فکری کودک و نوجوان که ایفای آن در قالب نمایش خلاق برای گروه سنی الف امکانپذیر باشد خوانده شد و کودکان در قالب نمایش خلاق آن داستان‌ها را ایفا کردند.

مهارت اجتماعی: برای سنجش مهارت اجتماعی کودکان از مقیاس مهارت اجتماعی گرشام والیوت^۱ (۱۹۹۰) استفاده شد.

^۱ . Gersham & Elyut

فصل دوم

مبانی نظری و ادبیات تحقیق